

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਜੇ., ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਨ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਜੇ.

ਭਗਤ ਸਿੰਘ (ਡਾ.), - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 694.

22 ਮਈ 1981 ਈ.

ਆਈ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ (1961 ਦਾ 35)— ਸੈਕਸ਼ਨ 9-ਏ— ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਖੰਡ 1, ਭਾਗ I— ਨਿਯਮ 10.21 ਨੋਟ 2— ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਧਾਨ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਈਸ- ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚਾਂਸਲਰ—ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ— ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ-ਕੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ—ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ—ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਾਪਸੀ—ਕੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ— ਨੋਟ 2 ਤੋਂ ਨਿਯਮ 10.21— ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਹੈ—ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ— ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਿਆਦ ਘਟਾ ਕੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਓਨੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 12 ਅਤੇ 21)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਛੋਟੀ ਮਾਤਰਾ। (ਪਰਾ 18)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ (2) ਅਤੇ ਨੋਟ 2 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 10.21 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਮੇਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟੱਕਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧੀਨਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ, ਆਪਣੇ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਰਵਉੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ' ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। (ਪਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16)।

226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮੈਂਡਮਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਲਿਖਤ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

- (i) ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ;
  - (ii) ਅਨੁਸੂਚੀ PA 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- (ਹਾਇ) ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭਾਵ 9 ਫਰਵਰੀ, 1982 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
- (iv) ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ - ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
  - (v) ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
  - (vi) ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ (vii) ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੀਪੀ ਰਾਓ, ਐਡਵੋਕੇਟ (ਜੇ.ਐਲ. ਗੁਪਤਾ, ਜੀ.ਸੀ. ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਲ ਸਿੱਬਲ, 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਸ.ਸੀ ਸਿੱਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ,

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਲਈ ਐਮ.ਆਰ.ਗਨੀਹੋਤਰੀ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਸਿੰਘ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਆਰ. ਐਨ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.)

ਨਿਰਣਾ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਨਾਥ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1979 ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਕਾਲਜ), ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। - ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 9-ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-1) ਰਾਹੀਂ / , 1961 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। 25 ਨਵੰਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਤਰ। ਉਸਨੇ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅੱਗੇ। ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਲਈ 19 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1981, ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਕਾਲਜ), ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਿੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਗਲਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੇਵਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ *ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ* ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਕਿ I ਐਕਸ਼ਨ ਗਲਤ ਹੈ।

ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-; ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ । ਨਿਕੱਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ

ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।'

(3) ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ, ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 19 ਫਰਵਰੀ 1981 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਡਾ. ਬੁਲ ਰੰਦ, ਵਾਈਸ/ਚਾਂਸਲਰ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਚਾਂਸਲਰ (1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(4) ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਕਾਲਜ) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ. ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-1) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜੋਰ ਦੇ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਭਵਨ

ਸੂਚਨਾ. —30 ਨਵੰਬਰ, 1979। ਨੰਬਰ- 9163-20-79/5576।

ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ

(1) 1968 SLRril9~

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ 9-ਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਕਾਲਜ), ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਉਪ-ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ, ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ।

J''?^^ * Ex

2. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਿਤੀ ਉਹ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ-

i

(I) ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਧਾਰਣ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ।

(II) ਨੂੰ (VIII) * * * * *

(IX) ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ। ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

i

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ,

ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ-ਕਮ-ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ।

f

ਨੰ: 9163-2 ਜੀ-79/5576-ਏ, ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 30 ਨਵੰਬਰ, 1979।

ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ -

* * * * *

1

(iv) ਸਕੱਤਰ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ।

i

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਪਬਲਿਕ ਇੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ (ਕਾਲਜ), ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।
to join his new assignment.

(v) * *

Sd/-

ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ-ਕਮ-ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ।

(ਨੋਟ: ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ।) ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਂਸਲਰ ਦੁਆਰਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ. ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

(5) ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, — ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 19 ਫਰਵਰੀ, 1981 (ਅਨੇਕਚਰ ਆਰਡਰ 4/3) ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ? ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ। ਇਹ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

“ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੀ.ਈ.ਐਸ., ਕਲਾਸ 1 ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ,

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ
ਵਿਭਾਗ।

ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 19 ਫਰਵਰੀ, 1981।

ਅੰਤ. ਨੰਬਰ EA/ES-81/994-1000, ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 19th ਫਰਵਰੀ, 1981.1

ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

* * * * *

(VII) ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

Sd/-

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ,
ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ,

ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਾਜਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Sd/-

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ
ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ

ਰਾਜਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ.

UO ਨੰਬਰ PA/ES-81, ਮਿਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 19 ਫਰਵਰੀ, 1981। I

(ਨੋਟ: ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ।)

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ, Annexure RW 4/2, ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਟੈਂਡਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ * ਮਹੀਨੇ + ਘੰਟੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲੇਗਾ। ਉਸਨੇ 25 ਨਵੰਬਰ, 1980 ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੜ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ।) ਹੁਕਮ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੁਆ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਭਾਵ 19 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਰੂਲਜ਼, ਖੰਡ I, ਭਾਗ I, ਜੋ ਕਿ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਦੇ ਨਿਯਮ 10.21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏਟੀ ਅਤੇ ਨੋਟ 2 ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਗ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

“9-ਏ. (1) ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਚਾਂਸਲਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਂਸਲਰ ਦੁਆਰਾ, ਉਸੇ ਸਲਾਹ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

(3) ਚਾਂਸਲਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।”

10.21 * * * * 1 = *

ਨੋਟ 2.—ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੇਵਾ।”

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ- ਉਦੇਸ਼ ਜਾਣਨ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(7) 1 ਵਿੱਚ 1, 1961 ਵਿੱਚ, 'ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਡਾ.ਐਸ.ਡੀ. ਐੱਸ.

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਕੋਠਾਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ 'ਮਾਡਲ ਐਕਟ' ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਸਹੀ ਕੰਮਕਾਜ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ, ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ, ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਕਾਦਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ. ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇਸਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਸਲ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ 'ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਤਰਕ, ਤਰੱਕੀ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ' ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ "ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾ" ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹਨਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ- ਸਥਾਨਕ ਜੋ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ; ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ (ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ) ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। ਆਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਪਿੱਛਾ. ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਸਲ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ।

(8) ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ

ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(9) ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਸਗੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਹੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਰੈਬਿਨਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"676. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਲਿਖਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੇਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਬੰਧ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਹਾਇਕ ਬੋਝ ਪਾ ਦੇਣਗੇ। ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ- ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਰਸਮੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ; ਉਸਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਉੱਦਮ ਆਪਣੇ ਚੇਅਰਮੈਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ ਜੋ ਮਾਡਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।

677. ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਕੱਲਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ 10 ਤੋਂ 20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਈ ਮਾਇਨਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਦਾ ਬੋਝ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ | ਵਾਈਸ-

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਚਾਂਸਲਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ ਦੇ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਚਰਿੱਤਰ ਗੁਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(10) ਥੀਸਮ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1964-66 ਅਤੇ 1971 ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ/ਕਮੇਟੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਵਰਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਅਕਾਦਮਿਕ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ- ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਿਲੱਖਣ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪਾਉਣ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਦੋਵਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। . ਇਹ ਅੱਗੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰ ਸਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਸੈਨੇਟ, ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਸਤੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(11) ਡਾ. ਬੁਲ ਕੈਂਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਹੈ। (ਸੁਪਰਾ)। ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਇਕ ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੇਵਲ

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਧਾਰਕ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ। . ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

(12) ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਘਟਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ..; ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਵਾਂ- ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੈਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ

(3) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ। ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲਾਭ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ, ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟ 2 ਆਈਬੀਡ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ- ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਟੱਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੋਸਟਿੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(13) ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸਿਬਲੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼੍ਰੀਤਾ ਸੋਹੰਗ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, (2), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਅਧੀਨ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ

(2) 1970 SL-R. 291 (FB)

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ. ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ - ਸੰਯੁਕਤ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਲਈ, ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ / ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(14) ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 9-ਏ (2) ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ-! ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਂਸਲਰ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਗੇ।

(15) ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 9-ਏ (2) (ਅਤੇ ਨੋਟ 2 ਆਈਬੀਡੀ) ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋ-ਐਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਹੈ। ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ।}

(16) ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਾਂਗ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਸੰਸਦ ਜਾਂ . ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘਟੀਆ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੌਪਣਾ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ (ਕਾਰਜਾਂ, ■ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ/ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਰਵਉੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ^ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੌਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹਨ। (ਉੱਥੇ-^{*} ਪਹਿਲਾਂ, ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਬਕਾ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ (*ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਜੈਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (3) ਵਿੱਚ। ਇਹ (ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309) ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ: ਨਿਯਮ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪ-^{*} ਅਧੀਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਅਤੇ "ਕੰਮਕਾਰ" ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਐਕਟ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਚਿਤ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਨਿਯਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਆਮ ਹੈ।

(17) ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਓ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਹੈ! ਮਿਆਦ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ 19 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਨਵੰਬਰ, 1982 ਤੱਕ, ਉਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਤਨਖਾਹਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਆਦ. ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ। ਉਸਨੇ *ਦਬੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (4) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

(3) 1973 (1) SLR 183.

(4) 1969 ਐਸਐਲਆਰ 485।

18. ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਉਪ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬਾਈ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਤਬੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 1979 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਕਿਰਾਏ-ਮੁਕਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਭੱਤਾ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਉਕਤ ਫਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਪੈਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, *ਦਬੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ; ਆਸਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਜੁਲਾਈ, 1964 ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 6 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ, ਕੈਬਨਿਟ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਵਿਭਾਗ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਸੀ.ਜੇ., ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਕੇਡਰ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਹਤਰ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਨ। ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਹੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਏਪੀ ਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸੀ। ਦਾਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 29 ਜੁਲਾਈ, 1969 ਤੱਕ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਤੱਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

'(19) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੱਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(20) ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਟੀ.ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ।

(21) ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9-ਏ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਘਟਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਾਈਸ-ਚੈਨ ਸੈਲਰ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਓਨੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ - ਹਨ।

(22) ਟੀ ਆਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ), ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ 1945 ਵਿੱਚ ਪੁਨਜਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਭਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਵੀ 1950 ਤੋਂ 1958 ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। 1959 ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। 1981 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਪੋਸਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1966 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

(5) 1976 (1) ਐਸਐਲਆਰ 55.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਭਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ, 1969 ਵਿੱਚ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ

**Bhagat Singh (Dr.) v. Chancellor, Punjabi University and others
(R. N. Mittal, J.)**

ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਮਾਰਚ, 1969 ਵਿੱਚ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਮਏਐਸ ਕਲਾਸ II ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਭਲਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਇਕ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੈਅ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਹੈ; ਵੀ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ 19 ਫਰਵਰੀ 1981 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੋ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(24) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 19 ਫਰਵਰੀ, 1981 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਐਸ ਐਸ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਸ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ. ਕੇ. ਜੇ. ਐਸ.

"....."

....."

2923 HC-ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰੈਸ, ਸੀ.ਐੱਚ.ਡੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

